

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

УДК: 378.147:614.88-051

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.13730116>

Застосування сучасних педагогічних технологій у навчальному процесі для підвищення якості підготовки парамедиків

Мартинюк Вікторія Миколаївна

кандидат медичних наук, доцент кафедри акушерства та гінекології №1
Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.
Горбачевського МОЗ України <https://orcid.org/0000-0002-1108-134X>

Маланчук Лариса Михайлівна

доктор медичних наук, професор кафедри акушерства та гінекології №1
Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.
Горбачевського МОЗ України, м. Тернопіль, вул. Майдан Волі, 1, індекс
46001, Україна <https://orcid.org/0000-0003-0207-3281>

Маланчин Ірина Миколаївна

кандидат медичних наук, доцент кафедри акушерства та гінекології №1
Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.
Горбачевського МОЗ України, м. Тернопіль, вул. Майдан Волі, 1, індекс
46001, Україна <https://orcid.org/0000-0003-3899-9166>

Романчук Леся Іванівна

кандидат медичних наук, доцент кафедри акушерства та гінекології №1
Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.

Горбачевського МОЗ України, м. Тернопіль, вул. Майдан Волі, 1, індекс 46001, Україна <https://orcid.org/0000-0003-2289-3201>

Франчук Уляна Ярославівна

кандидат медичних наук, асистент кафедри акушерства та гінекології №1 Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України, м. Тернопіль, вул. Майдан Волі, 1, індекс 46001, Україна <https://orcid.org/0000-0002-0338-2791>

Прийнято: 15.08.2024 | Опубліковано: 29.08.2024

Анотація. Тенденції розвитку медичної освіти в Україні вимагає від педагогічної науки та практики вивчення й впровадження нових методів навчання, що базується на засадах компетентісного підходу. З позицій сучасних вимог до змісту освіти, майбутній фахівець повинен володіти вміннями і професійною мобільністю, оперативно реагувати на постійні зміни в практичній діяльності. Це можливо отримати завдяки використанню на практичних заняттях із екстреної акушерської і гінекологічної допомоги інтерактивних технологій навчання.

У статті висвітлено актуальні навчально-методичні матеріали, необхідні для вивчення дисципліни «Екстрена акушерська і гінекологічна допомога». Проаналізовано переваги інтерактивних методів навчання під час підготовки парамедиків у медичних закладах вищої освіти, методичні підходи до організації занять у такому форматі. Доведено, що такий підхід до освітнього процесу значно ефективніший у плані трансформації теоретичних знань здобувачів освіти у практичну площину та набуття ними комунікативної компетентності. Розкрито суть інноваційних методів навчання, які сприяють

оптимізації освітнього процесу. Охарактеризовано основні інтерактивні методи, що застосовуються на кафедрі акушерства та гінекології №1 при підготовці майбутніх фахівців.

Саме різноманітні підходи до навчання спрямовані на реалізацію комунікативного підходу до фахової медичної комунікації парамедика, зокрема на уміння будувати діалогічні висловлювання під час первинного огляду пацієнта, надання екстреної медичної допомоги при акушерських фізіологічних та патологічних станах, а також при гінекологічних захворюваннях.

Використання інтерактивних технологій поряд із традиційними формами організації навчального процесу дозволяє поліпшити його якість, робить його більш комфортним та цікавим для майбутнього спеціаліста, більш контрольованим – для надавача вищої освіти.

Ключові слова: система компетенцій парамедиків; навчально-методичні матеріали; інтерактивні методи навчання.

Application of modern pedagogical technologies in the educational process to improve the quality of paramedic training

Victoriia Mykolaivna Martryniuk

Candidate of Medical Science, Associate Professor of the Department of Obstetrics and Gynecology, Ternopil National Medical University by Ivan Horbachevskiy, 1 Maidan Voli Str., Ternopil, <https://orcid.org/0000-0002-1108-134X>

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Larysa Mykhailivna Malanchuk

Ph.D. in Medicine, Professor, Head of the Department of Obstetrics and Gynecology, Ternopil National Medical University by Ivan Horbachevskiy, 1 Maidan Voli Str., Ternopil, <https://orcid.org/0000-0003-0207-3281>

Iryna Mykolaivna Malanchyn

Candidate of Medical Science, Associate Professor of the Department of Obstetrics and Gynecology, Ternopil National Medical University by Ivan Horbachevskiy, 1 Maidan Voli Str., Ternopil, <https://orcid.org/0000-0003-3899-9166>

Lesia Ivanivna Romanchuk

Candidate of Medical Science, Associate Professor of the Department of Obstetrics and Gynecology, Ternopil National Medical University by Ivan Horbachevskiy, 1 Maidan Voli Str., Ternopil, <https://orcid.org/0000-0003-2289-3201>

Uliana Yaroslavivna Franchuk

Ph.D. in Medicine, Assistant Professor of the Department of Obstetrics and Gynecology, Ternopil National Medical University by Ivan Horbachevskiy, 1 Maidan Voli Str., Ternopil, <https://orcid.org/0000-0002-0338-2791>

Abstract. The trends in the development of medical education in Ukraine require pedagogical science and practice to study and implement new teaching methods based on the principles of a competency-based approach. From the perspective of modern educational requirements, future professionals should possess skills and professional mobility, be able to promptly respond to constant changes in practical activities. This can be achieved through the use of interactive teaching technologies during practical classes on emergency obstetric and gynecological care.

The article reveals the essence of educational and methodological materials necessary for studying the discipline "Emergency obstetric and gynecological care." It analyzes the advantages of interactive teaching methods in the training of paramedics in higher education medical institutions, as well as methodological approaches to organizing classes in such a format. It is proven that such an approach to the educational process is significantly more effective in transforming the theoretical knowledge of education recipients into practical skills and acquiring communicative competence. The essence of innovative teaching methods that contribute to the optimization of the educational process is revealed. The main interactive methods applied at the department of Obstetrics and Gynecology № 1 in the training of future specialists are characterized.

A diverse range of teaching approaches is aimed at implementing a communicative approach to the professional medical communication of paramedics, particularly focusing on their ability to engage in dialogic exchanges during initial patient assessments, providing emergency medical care for obstetric physiological and pathological conditions, as well as gynecological disorders.

The use of interactive technologies alongside traditional forms of organizing the educational process enhances its quality, making it more comfortable and engaging for future specialists, and more controllable for higher education providers.

Key words: paramedic competency system; educational and methodological materials; interactive teaching methods.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Світові тенденції глобалізації, інтеграції та гуманізації суспільства, а також соціально-економічні перетворення, які відбуваються в Україні, визначили нові пріоритети розвитку освітнього процесу. Проведення освітньої діяльності на

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

високому рівні, що забезпечить здобуття особами вищої освіти відповідного ступеня за обраними спеціальностями – це основне завдання, яке держава ставить перед будь-яким вищим навчальним закладом, зокрема медичного профілю [1, 2]. Інноваційне навчання орієнтоване на формування готовності особистості до кардинальних змін у суспільстві, враховуючи здатність до комунікації з іншими людьми. Професійна освіта повинна бути практико – орієнтованою, тому якісна підготовка парамедика передбачає створення в процесі навчання міцних зв'язків між теоретичними знаннями і вміннями їх застосувати в професійній діяльності. Це можливо отримати завдяки використанню на практичних заняттях із екстреної акушерської і гінекологічної допомоги новітніх методів навчання, метою якого є зміна і покращення моделей поведінки його учасників. Інтерактивні методи навчання відіграють надзвичайно важливу роль у підготовці майбутніх спеціалістів [3, 4, 5]. Ось деякі з переваг цих методів: інтерактивні заняття активізують здобувачів вищої освіти, допомагаючи зберегти їхню увагу та зацікавлення, адже вони активно взаємодіють з матеріалом через дискусії, вправи, ігри та симуляції. Окрім цього, саме такі підходи до навчання дозволяють студентам більш глибоко зрозуміти матеріал, сприяють запам'ятовуванню та застосуванню знань у практичних ситуаціях. А взаємодія з колегами та інструкторами під час інтерактивних занять допомагає їм розвивати навички спілкування, співпраці та лідерства, таким чином відбувається розвиток комунікаційних навичок. Дослідження показують, що інтерактивні методи можуть покращити результативність навчання, знижуючи втрату знань і підвищуючи ступінь запам'ятовування, оскільки симуляції та практичні вправи дозволяють відчувати реальні ситуації, що допомагає підготуватися до надзвичайних випадків та роботи з пацієнтами.

Саме застосування інтерактивних методик відноситься до тих факторів, які сприяють підвищенню інтенсивності та якості освітнього процесу [6, 7]. Адже, враховуючи світові тенденції освітніх змін, кожному майбутньому спеціалісту необхідно удосконалювати свої знання, набувати практичних навичок та умінь для забезпечення виконання обов'язків у своїй професійній діяльності. У цьому контексті важливою потребою виступає підготовка здобувачів закладів вищої освіти з використанням модернізованих інформаційно-комунікаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасний етап розвитку світової спільноти характеризується зростаючою роллю освіти, яка активно впливає на її стан і визначає основи економічного і соціального прогресу як усієї людської цивілізації, так і окремих держав і народів. Всі позитивні зміни відбуваються під впливом реформ в освітній галузі.

Так, на думку О. Разнатовської: «Вища освіта залишається важливою складовою сучасної спільноти. З підвищенням вимог до компетентностей майбутніх лікарів зростає необхідність вищої медичної освіти в організації та впровадженні новітніх якісних технологій навчання та викладання, які будуть сприяти підтримці конкурентоспроможності» [1].

У науковій праці авторського колективу Маланчук Л. М., Мартинюк В.М., Маланчук С.Л. наголошено на сучасний запит до вищої медичної освіти у формуванні компетентного фахівця, який буде здатним надавати якісну медичну допомогу, проявляти лідерські якості, злагоджено працювати у команді, виявляти критичне мислення та креативність у самостійних рішеннях і при цьому залишатися співчутливим, милосердним [8].

Бількевич Н.А. у своїй праці висвітлила інформацію щодо вітчизняного досвіду впровадження методів інтерактивного навчання в медичну освіту, щоб трансформувати набуті навички в компетентності. Обґрунтовано необхідність

рефлексії як необхідного компонента інтерактивного заняття, з метою трансформації набутих навичок у компетентності. Рефлексія дає змогу усвідомити, структурувати та узагальнити отриманий на занятті досвід і тому повинна бути організована після виконання кожного з етапів заняття.

Окрім цього, Єгудіна Є.Д. зазначає, що впровадження кейс-методу в навчальний процес у вищих медичних навчальних закладах є надзвичайно важливим для підвищення якості підготовки студентів-медиків, формування та вдосконалення клінічного мислення. Адже такий інтерактивний метод навчання дозволяє розкрити та сформувати необхідні для подальшої трудової діяльності якості та здібності майбутніх фахівців, формує аналітичні здібності, самостійність у прийнятті рішення, розвиває комунікативні навички [11].

Так, Білавич Г.В. також акцентує увагу на проблемі формування комунікативної компетенції майбутніх фахівців у закладі вищої освіти, оскільки вона має велике значення для загальноосвітнього та професійного розвитку особистості [14].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сьогодні перед нашою державою стоїть завдання формування освіти, яка б відтворювала культурний та інтелектуальний потенціал, здатний вивести націю із кризи. Сучасний етап розвитку суспільства відзначається спрямованістю на розвиток творчого потенціалу особистості, практичних навичок і вмінь застосовувати теоретичні знання в повсякденному житті та майбутній професійній діяльності. Одним із ключових напрямів модернізації освіти є підвищення якості знань, що пов'язано з ефективнішим вивченням дисциплін.

Бурхливе зростання потоку наукової інформації, обсяг якої збільшується з кожним роком, спонукає шукати нові, більш ефективні технології, способи і засоби навчання. Саме інтерактивні методики є важливим інструментом

вдосконалення освітнього процесу в закладах вищої освіти, які підвищують ефективність навчання.

Вибір сучасних технологій навчання серед широкого спектра запропонованих платформ, форм, методів та ресурсів, а також особливості їх застосування при підготовці парамедиків, наразі залишається недостатньо дослідженим і потребує подальшої розробки.

Опрацювавши та проаналізувавши різні інтерактивні методи навчання, ми намагалися виділити найбільш ефективні з них при викладанні такої дисципліни, як екстрена акушерська і гінекологічна допомога. Це сприятиме раціональній та ефективній організації освітнього процесу при підготовці майбутніх фахівців високого рівня кваліфікації.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз можливостей застосування інтерактивних методів навчання для покращення процесу набуття комунікативної компетентності здобувачами освіти у вищих медичних навчальних закладах.

Основними завданнями статті є:

- проаналізувати використання інформаційно-комунікаційних методів навчання в освітньому процесі у вищих медичних навчальних закладах;
- охарактеризувати найбільш популярні інтерактивні технології, які застосовуються в навчальному процесі при підготовці здобувачів середньої та вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Покращення якості надання освітніх послуг і фахової підготовки майбутніх фахівців, зокрема парамедиків, залишається пріоритетним завданням вищих медичних закладів. Адже, термінальні стани є найбільш складними й часто драматичними ситуаціями, з якими може

зіткнутися медичний працівник або особа без спеціальної медичної освіти, які викликані до пацієнта або перебувають на місці події з різних причин. Життя такого хворого залежатиме від швидких і професійних дій, на які повинен бути готовий кожен з нас. Знання основ невідкладної допомоги та міжнародних стандартів з проведення реанімаційних заходів дозволяють ефективно полегшити стан пацієнта у випадку надзвичайних ситуацій.

Ідея реформування медичної освіти полягає в адаптації національної системи до світових стандартів. Основне значення для удосконалення навчального процесу у вищому навчальному закладі є використання новітніх навчальних технологій. Зміщення пріоритетів у бік формування професійних компетенцій робить необхідним використовувати в освітньому процесі компетентісний підхід [9, 10]. Адже саме такий спосіб навчання визначає вміння особистості розв'язувати проблеми, які виникають у пізнанні й поясненні явищ дійсності; у взаєминах із людьми у практичному житті; при виборі професії й оцінюванні своєї готовності до навчання, тощо. Інтерактивні методи навчання є ефективним засобом формування загальних компетенцій. Сьогодні методи інноваційного навчання активно використовуються у сучасній педагогіці. Суть такого навчання полягає в тому, що освітній процес організований таким чином, що практично всі студенти беруть участь у процесі пізнання, вони мають змогу розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають і думають. Завданням викладача при цьому є:

- створити сприятливі умови в групі для висловлювання власної думки;
- ознайомити студентів з чітко сформованими правилами інтерактивної гри;
- скерувати студентів у правильну сторону розвитку подій.

З позицій сучасних вимог до змісту освіти парамедик повинен володіти вміннями і професійною мобільністю, швидко та своєчасно реагувати на

постійні зміни в практичній діяльності. Тому, викладач має обирати такі форми роботи на практичному занятті, які відповідають меті навчальної дисципліни «Екстрена акушерська і гінекологічна допомога». А саме, допомогти майбутньому спеціалісту отримати сукупність знань і практичних навичок з фізіологічного та патологічного акушерства й гінекології, які дадуть змогу провести комплекс діагностичних заходів, спрямованих на розпізнавання невідкладного стану в жінки і визначенням ключових симптомів і синдромів невідкладних станів, а також визначити подальшу тактику дій.

При вивченні дисципліни «Екстрена акушерська і гінекологічна допомога» на кафедрі акушерства та гінекології № 1 Тернопільського національного медичного університету викладачі для підготовки парамедиків використовують

наступні методи навчання: анамнестичні, клінічні, лабораторні, інструментальні; визначення провідних симптомів та синдромів, для постановки попереднього діагнозу; організація догляду та опіки за пацієнтами. Кращому засвоєнню навчального матеріалу сприяє використання інтерактивних технологій колективно-групового навчання; технологій ситуативного моделювання та опрацювання дискусійних питань.

З метою забезпечення одночасного вирішення кількох завдань, таких як здобуття професійних теоретично-практичних умінь, практичних навичок та покращення комунікативних здібностей, що є основою формування професійної компетентності, викладачами кафедри велика роль приділяється такому інтерактивному методу навчання, як розбір ситуаційних задач по типу case-завдання. Тут, крім аналізу анамнестичних та клініко-лабораторних даних та інтерпретації результатів додаткових методів дослідження, включено й вимоги визначення логістики подальших дій парамедика в межах його

професійних компетенцій. Кейс-завдання дозволить оцінити теоретичні знання до вирішення практичних завдань і повинні активно використовуватися в оцінці знань парамедиків. Кейс-метод моделює життєво-професійну ситуацію, психолого-деонтологічний аспект діяльності лікаря, сприяє розвитку аналітичних, дослідницьких, комунікативних навичок, дозволяє визначити проблему з якою доведеться зіткнутися в наступній професійній діяльності, визначає ступінь і глибину засвоєння майбутнім фахівцем загальнокультурних і професійних компетенцій [11]. Використання кейс-ситуаційних завдань змінює саму форму навчання, коли парамедик в процесі імітаційного моделювання практичної ситуації відповідає на широке коло питань, що впливають із суті завдання. Вони можуть включати як суто фізіологічні так різноманітні медичні аспекти. Кейси складаються на прикладах реальних пацієнтів, їх історій хвороб, а інформаційна база вміщує рекомендації про сучасні діагностичні можливості, дані комплексного підходу до надання невідкладної допомоги, необхідні інструктивні матеріали. Структура кейсу включає: вступ (постановка завдання), проблему (скарги, анамнестичні дані), матеріали для вирішення (структуровані відповідно до теми заняття). Застосування інтерактивних форм та методів навчання на практичних заняттях із дисципліни «Екстрена акушерська і гінекологічна допомога» дає змогу викладачу орієнтуватись на особистість здобувача медичної освіти як суб'єкта навчання, не привчати його до «єдино правильних істин», до одноманітного бачення світу, а розвивати у майбутніх фахівців прагнення клінічно мислити під час розв'язання ситуаційної задачі.

Отже, інтерактивні методи навчання є необхідною складовою підготовки студентів-парамедиків, оскільки вони сприяють залученню, активному навчанню та підвищенню якості освіти в медичній сфері.

Висновки. Ефективне поєднання інтерактивних методів навчання на практичному занятті дозволяє одночасно вирішити ряд завдань, а саме забезпечити максимальне здобуття студентом практичних знань і умінь, поєднати теоретичні знання з практичною діяльністю, розвинути його комунікативні здібності.

Широке впровадження інтерактивних методик в реальних клінічних умовах дозволить закріпити отримані знання та практичні навички на заняттях, забезпечивши високий рівень клінічного мислення та засвоєння парамедиками практичних навиків, що сприятиме розвитку професійних і комунікативних компетентностей здобувача.

Список використаних джерел

1. Актуальність впровадження в освітній процес студентів-медиків інтерактивних методів навчання / О. М. Разнатовська, О. А. Мурзіна, О. І. Потоцька, Г. М. Алексєєва // Медична освіта. – 2018. – № 4. – С. 85–88.
2. Баханов К. О. Інтерактивне навчання / К. О. Баханов // Історія в школах України. – 2008. – № 2. – С. 31–36.
3. Гінчицька Л. В. Використання технології «мозковий штурм» у навчанні гінекології / Л. В. Гінчицька // Галицький лікарський вісник. – 2014. – Т. 21. – С. 104–106.
4. Гриценко О. Аналіз переваг та недоліків застосування інтерактивних методів навчання у підготовці майбутніх лікарів / О. Гриценко, О. Копчак // Український педагогічний журнал. – 2023. – № 1. – С. 128–132.
5. Гуменна І. Р. Структура готовності майбутніх лікарів до професійної комунікації / І. Р. Гуменна // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». – 2016. – Вип. 1 (38). – С. 101–104.

6. Дідик Н. В. Інтерактивні технології навчання і формування клінічного мислення у студентів молодших курсів медичного вузу / Н. В. Дідик // Вісник Вінницького національного медичного університету. – 2016. – № 2. – С. 474–477
7. Дуденко В. Г. Використання інтерактивних методів навчання для формування фахової компетентності з клінічної анатомії та оперативної хірургії у студентів медичних університетів / В. Г. Дуденко, В. Ю. Вдовиченко // Інновації у вищій медичній та фармацевтичній освіті України (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференцзв'язку): матеріали XVI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Тернопіль, 16–17 трав. 2019 р.) / Терноп. нац. мед. ун-т імені І. Я. Горбачевського. – Тернопіль : ТНМУ, 2019. – 332 с.
8. Маланчук Л. М. Сучасний погляд стратегії розвитку вищої медичної освіти крізь призму «Hard і Soft Skills» / Л. М. Маланчук, В. М. Мартинюк, С. Л. Маланчук, У. Я. Франчук, М. О. Франчук // Медична освіта. – 2023. - № 2. – С. 51-57.
9. Бількевич Н. А. Інтерактивні методи навчання як методологічна основа тренування комунікативних навичок студентів медичного закладу вищої освіти / Н. А. Бількевич, Н. А. Кавецька, Т. Ю. Чернець // Медична освіта. – 2023. - № 3. – С. 26-31.
10. Освітньо-професійна програма та технологія підготовки парамедиків у Тернопільському національному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського МОЗ України / М. М. Корда, А. А. Гудима, А. Г. Шульгай, С. Й. Запорожан // Медична освіта. – 2019. – № 3 (додаток). – С. 6–14.
11. Єгудіна Є. Д. Імплементація кейс-методу у формуванні клінічного мислення студентів-медиків / Є. Д. Єгудіна, Л. В. Сапожниченко, Ю. В. Козлова // Медична освіта. – 2019. - № 2. – С. 79-85.

12. Маража І. О. Роль педагогіки в клінічній практиці лікаря / І. О. Маража, І. В. Жулкевич // Медична освіта. – 2021. – № 2. – С. 94–99.
13. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання / Олена Пометун. – К: [Б. в.], 2007. – 141 с.
14. Формування комунікативної компетентності здобувачів вищої школи / Г. В. Білавич, М. А. Багрій, Н. Ю. Гречаник, С. І. Гнатишин // Медична освіта. – 2022. – № 4. – С. 77–81.
15. Знаменська М. А. Комунікації в охороні здоров'я : монографія / М. А. Знаменська, Г. О. Слабкий, Т. К. Знаменська. – К., 2019. – 194 с